

Magyar Biokultúra Szövetség

Balkonkertészs

Biokultúra e-book sorozat 4. rész

E-book Sorozat

A kiskertnél is kisebb területre szorítkozó terasz-gazdáknak íródott ez az E-book, mely már a 4. része a Magyar Biokultúra Szövetség e-book sorozatának.

Tartalomjegyzék

MIÉRT ÉS KINEK ÍRODÓTT EZ A KÖNYV?	3
ELSŐ LÉPÉS A KERTTERVEZÉS	3
MAGOK, VETÉS, ÜLTETÉS, FÖLDKEVERÉK	5
NÖVÉNYEK FAJONKÉNT	8
Paradicsom, Paprika	8
<i>Fajtaválasztás, növényvédelem</i>	8
<i>Vetés</i>	9
<i>Palánták</i>	10
<i>Kiültetés</i>	11
<i>Betakarítás</i>	11
Borsó	12
<i>Vetés, fajtaválasztás</i>	12
<i>Növényvédelem</i>	12
<i>Betakarítás</i>	12
Bab	13
<i>Fajtaválasztás</i>	13
<i>Vetés</i>	13
<i>Betakarítás</i>	13
Retek	14
<i>Vetés, fajtaválasztás</i>	14
<i>Növényvédelem</i>	14
Saláta	15
<i>Fajtaválasztás</i>	15
<i>Vetés</i>	15
<i>Növényvédelem</i>	15
Sóska, Spenót	16
<i>Vetés</i>	16
<i>Tápanyagellátás, növényvédelem</i>	16
<i>Betakarítás</i>	16
Évelők a balkonon	17
<i>Szamóca</i>	17
<i>Bazsalikom, a kivétel</i>	17
ÖSSZEFOGLALÓ	18

Miért és kinek íródott ez a könyv?

Egyre inkább divatba jön az önkifejezés és a kreativitás kiélése kertészkedésen keresztül. Az önellátás is egyfajta sikk, ami a kertés házban élőknek megadatott, de a városi gazdáknak furfangos kivitelezéseken kell törniük a fejüket, ha szeretnék felvenni a ritmust az egyre nagyobb teret hódító „termeljünk saját magunk!” mozgalmakkal. A közösségi kertek száma évről évre növekszik, ami az eddig hasznosítatlanul álló területeket és a mindent-boltban-vásárló embereket végre munkára fogja. Azonban a városban van még egy teljesen egyedülálló dolog: a balkonkertészkedés! A teraszon vagy balkokon termelni nem is olyan egyszerű, figyelembe kell venni a hely mikroklímáját, a napos órák számát és olyan kerteseknek alapvető dolgokat kell beszerezni, mint a természető közeg, a föld. Extra balkonládák, cserepek beszerzése is szükséges, és hely sincs sok mindenhez. De hát ettől olyan szép ez a dolog, itt lehet igazán a feltaláló képességet és kreativitást kiélni, amellet, hogy ténylegesen termelni is lehet!

Első lépés a kerttervezés

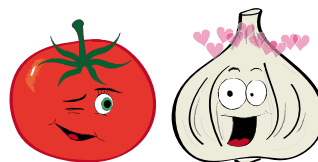
Aki szeret kertészkedni, az télen is ki-ki jár a kertbe, a balkontra, madáretetőt készít, itatót tölt fel és közben átgondolja, hogy mit csinál majd másképpen ettől az évtől. Kertet tervez.

Ha a palántákat vásároljuk és nem neveljük, akkor nincs olyan nagy szükség az előzetes tervezésre, hiszen eldönthetjük, mit akarunk a kertbe tenni még a kiültetés előtti pár napban is. Ha viszont neveljük a saját palántáinkat, érdemes jól átgondolni, hogy a hetek, amiket a neveléssel töltünk, ne veszzenek kárba, ha például mégsem jut hely nekik.

Ha van nagyobb területünk a kertben, szabadföldön, az nagyon jó, de sok növényt a balkokon is lehet termesztetni. A kiskerthez hasonlóan a balkont, teraszt is ismerni kell: hol és mennyi ideig süti a nap? mennyire szélvédett? stb.

A szabadföldi kertenél vetésforgó tervezése ajánlott - erről bővebben az [ÖKOporták kialakítása](#) és a [Biokerti kalendárium](#) kiadványunkban részletesen lehet olvasni. A vetésforgónak azonban nincs nagy szerepe a teraszon, annál nagyobb figyelmet kell fordítani a növénytársításokra. Mivel a hely sokszor kicsi, a növényeket egymás mellé kell ültetni, vetni. A bazsalikom és a paradicsom pozitív hatással vannak egymás fejlődésére – talán még az ízükre is – és az igényeik is hasonlóak. De egy indeterminált (folyton

növő) növekedésű paradicsom könnyen árnyékot vethet a bazsalikom fejlődésére, szó szerint, és ezáltal átvitt értelemben is. A növénytársításoknál arra is figyelni kell, hogy mindkét társításban szereplő növény ugyanolyan vagy legalább nagyon hasonló fény-, hő- és vízigénnyel bírjon.

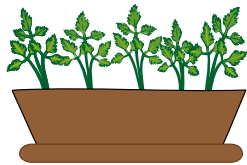

[A növénytársításokról bővebben itt található leírás.](#)

A növények közötti ellenszenv-rokonszenv táblázat, az egyes növények gyökerei által termelt kémiai anyagok, más növényekre gyakorolt hatásaira épül. Ne ültessük egy edénybe, egy ládába azokat, amelyek nem „szívlelik” egymást, de tapasztalatok szerint néha elég egymás közelsége is, hogy jobban vagy kevésbé fejlődjenek egyes növények.

Ha a balkon nagy részét besüti a nap, akkor a körömvirág, a bazsalikom, az oregano, a paradicsom, a paprika (és ezek balkonfajtái) jól fogják érezni magukat. Az árnyékos helyeken a citromfű, a borsmenta és a levélpetrezselyem (metélő-petrezselyem), a balkonládában is termesztethető tatárhagyma jó választás lehet. A lestyán például szereti az árnyas helyet, de csak akkor ajánlott teraszon termesztetni, ha van elég helyünk, amit csak a lestyánnak szánunk. Egyszóval, érdemes itt is tervezni!

Mérjük fel, hogy mennyi helyünk van, mennyi balkonládát vagy nagyobb kaspót tudunk kihelyezni és a balkonból „feláldozni”. Kezdő balkonkertész hiba, hogy azokat a magokat vásároljuk, amiket szeretnénk termesztetni, de nem gondoljuk át, hogy valóban megfelelőek-e az adottságok. Sajnos a saját igényeink mellett a balkon lehetőségeit is figyelembe kell venni. A tépősaláta és a metélőpetrezselyem korán kihelyezhető a szabad levegőre és a második vágás után akár felválthatja a helyét a paradicsom. De a tépősaláta és a levélpetrezselyem azokat a helyeket is eltűri, ahova vagy csak délelőtt vagy csak délután süt a nap. Érdeemes megfontolni, hogy ne vegyük el a napos helyeket a fény- és melegigényes növényektől.

Ajánlatos darabra kiszámolni, hogy mennyi balkonládát használhatunk fel és abból mennyi kerül napos helyre és mennyi árnyasra. A balkonon a ház vagy a korlát takarásával is lehet játszani. Ha a teraszunk padlózatára helyezzük el a kaspót, akkor remek árnyas helyet lehet találni a citromfűnek vagy a mentáknak. A kisebb helyigényű növényeket lehet „emeletesen” is termesztetni, polcokon vagy téglára rakott deszkákon. A falra is lehet növényeket aggatni, akár láncban is, több kaspót egymáshoz kötve egy szögről lelógatva.

A kezdő balkonkertész az arányokkal is küzd általában. A dísznövények és az úgymond felhasználható gyógy- és fűszernövények, zöldségek arányát is érdemes már az év elején elhatározni. A fűszer- és gyógynövények szépek is és fogyaszthatóak is, de egy muskátli emberi fogyasztásra alkalmatlan, viszont mellette szól, hogy szép, igénytelen és a méhek szeretik. Olvasgassunk utána télen, hogy mely növények alkalmasak a balkontermesztésre és ezek közül melyek azok, amelyek a mi igényeinket is kiszolgálják.

Számos virágzó növény vonzza a méheket, de a zengőlegyeket is csalogatja, ami lárva korában levéltetvekkel táplálkozik. A balkonon a kicsit nagyobbra nőtt díszcsalánban a kisebb madarak, mint a cin-

kék előszeretettel bujkálnak nyáron, ami felemelő látvány. Ha szeretjük a madarakat, a közelben érdemes a madáretetőnek és az itatónak is helyet szorítani. A madarak nyáron is vissza fognak járni fürdeni és a növényeket tisztogatni a kártevőktől. Természetesen kártétel is adódik, ha a vetett magokat kitérítik vagy felcsipkedik, de nem igazán tudnak akkora bajt csinálni, mint örömet okozni.

A kertben a talajtípus adott, de a teraszon a balkonládákat magunknak kell megtölteni természetű közeggel. A virágföldek, palántaföldek nagy részébe már előre bekeverik a növekedés vagy csírázás fokozó szereket, gyakran látunk színes kis gömböket a földben, ezek műtrágya adalékok is lehetnek. Ajánlatos olyan földet venni, amiben biztosan csak komposzt, tőzeg és homok van. Földkeverékből is ajánlott olyat választani, ami ökológiai gazdálkodáshoz ajánlott. Erről bővebben a honlapunkon talál információt, a [védjegyes partnereink](#) között.

Vannak olyan magok, amelyeket közvetlen a balkonládába el tudunk vetni és előnevelés nélkül kitenni a teraszra. A legtöbb növényt 2-4 leveles állapotában elég nehéz megkülönböztetni, ezért érdemes jelölőt használni. Nagyobb gazdaságokban vagy kertekben akár egy csomag mag is elfogy és a legjobb jelölő az üres csomagolás, amin a fajta neve, jellemzői és minden szükséges adat fel van tüntetve. Ha ezt összehengergetjük és a földbe tűzzük, nem lesz gond később, hogy mit? hova? vetetünk. A balkonon nem használunk el egy egész csomag magot általában, ilyenkor jól jönnek a műanyag vagy fa jelölők, amikre lehet írni. Jelölőt bármiből készíthetünk, amit alkalmasnak látunk, a lényeg, hogy az írás tartósan rajta maradjon, ne ázzon szét és ne tudja a szél elfújni. Emellett törekedjünk arra, hogy ne foglalja el a cserép vagy balkonláda felét csak a jelölő.

Magok, vetés, ültetés, földkeverék

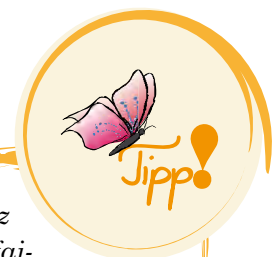
A Magyar Biokultúra Szövetség honlapján [olvasható cikk](#) a biovetőmagokról, a vetőmag csereberékről, ajánlott olvasmány első körben.

Amikor magokat választunk, olvaszuk el a csomagoláson feltüntetett összes információt. Csávázták-e a magokat? Milyen ajánlások vannak vetés időre? Milyen igényei vannak a növénynek? Sok információ már a csomagoláson olvasható, nem kell különösebben utána nézni. Azonban ne feledjük, hogy sokszor nem elég vagy félrevezető lehet, amit a zacskóra írnak. Hallottunk olyan esetről, hogy nem volt arra utaló jel a csomagoláson, hogy a magokat csávázták vagyis növényvédőszerrel kezelték. (A csávázott magokat élénk színekkel megfestik.) Néhány növény a leírás szerint teljesen igénytelen a vetés helyére, az árnyastól a naposig mindent szeret. Természetesen lehet nevelni kakukkfűvet félárnyékos helyen is, de a csomagoláson látható hatalmas, egészséges fűszernövényt ne várjunk.

A magokat elő lehet áztatni vetés előtt vízben vagy fokhagymás lében, gyógynövényes keverékben. Erre sok receptúra van, ajánljuk a [Növényi eredetű öntöző és permepező levek készítése](#) vagy az [ÖKOporták kialakítása](#) c. kiadvá-

nyunkat. A paradicsom mag áztatására a mezei zsurló, a fokhagyma, a csalán keveréke a leggyakoribb, de lehet gazdagítani még a főzetet macskagyökérrel, tölgyfakéreggel, kamillával, körömvirággal, cickafarkkal. Van, amelyik szakirodalom a macskagyökér virágzatát ajánlja, van, ahol a macskagyökéret. A legtöbb gyógyfüvet teaként árulják a boltban, de a macskagyökér virágzattal még nem találkoztam. Valószínűleg, ha egyszerűen kihagyjuk sem lesz kevesebb az áztató teakeverékünk. Az egyik kipróbált recept szerint, melyet a Krisna-völgyben használnak, körömvirágot, macskagyökéret, tölgyfakérget, cickafarkat, csalánt egyenlő mennyiségben szárazon összekeverjük és 1 liter forrásban lévő vízhez teszünk 1 evőkanál keveréket. A lángot elzárjuk és 10 percig állni hagyjuk, a langyos teába áztatjuk a magokat pár órát, akár egy napot. Ezt a keveréket bármelyik magnál lehet használni, de mondjuk a levélpetrezselyem vagy a tépősaláta magját nem érdemes áztatni, mert nedvesség hatására az apró magok összeállnak egy nyálkába és nehéz őket kezelni.

A vetés előtti áztatás a paradicsom, paprika, bab, borsó magjainak ajánlott. A sima vízben vagy csak fokhagymás lében való áztatás is elegendő lehet, ha nem aka-

Öntözni kell. A földet még vetés előtt be kell öntözni, mert a csírázáshoz és a keléshez nedves (nem vizes, vízben álló), meleg, párás környezet kell. A továbbiakban minden fajnak meg vannak a saját igényei, aszerint kell őket nedvesebb vagy szárazabb talajban tartani.

Öntöző víznek, ha nem tudunk esővizet felfogni, akkor egy edénybe engedjük nagyobb mennyiségű csapvizet és hagyjuk állni néhány napig mielőtt öntözésre használnánk. Takarékosági szempontból már a fürdőszobában tarthatunk egy nagyobb lavórt, vödöröt vagy edényt és zuhanyzás előtt a hidegebb vizet ne a lefolyón eresszük le, hanem fogjuk fel és használjuk fel a növénykéinkre. A teraszon tarthatunk egy másik edényt, kaspót, ha megtelik a fürdőszobában a vízgyűjtő lavór, akkor át lehet önteni és a teraszon tárolni az öntöző vizet. Figyeljünk rá, hogy a kinti kaspó legyen agyag és le lehessen fedni valamivel, hogy ne párologjon el az összegyűjtögetett állott vizünk. Ha a teraszunk nem túl fedett, akkor érdemes kipróbálni, mennyire tudunk vizet felfogni eső idején.

runk gyógyteával pepecselni. A szüleim meleg vizes rongyba teker-
ték a magokat vetés előtt pár nap-
ra, aminek ugyanaz a hatása, mint
a vízben áztatásnak. A rongyba
csavarás előnyös a kismagvú-
aknál, mint a saláták. A tökfélék
magjait tejben áztatják. Paprika
magokat érdemes 1 órára sima víz-
be is áztatni, majd aztán vizes
rongyba tekerni. A magokat csak
addig tartasuk a vizes kendőben,
amíg megpattannak, éppen, hogy
elkezdjenek a csíranövények nőni,
mert ha nagyobb a csíra, akkor

letörhet és abból már nem lesz pa-
lánta.

A magoknak nedvesség kell és me-
leg, hogy szépen kicsírázzanak és
növekedni kezdjenek. Általában
minden növényre igaz, hogy ha
vontatottan csírázik, az később egy
betegsége hajlamos, gyengébb nö-
vényt eredményez, vagyis igyekez-
zünk megteremteni az ideális kör-
nyezetet a magoknak a keléshez és
a palántáknak a növekedéshez.
Kipróbált biodinamikus módszer,
hogy a földet vetés előtt hígított
zsurló főzettel locsolják be és a pa-
lánták kiültetésig csak ezzel öntöz-
nek, amíg teljesen be nem gyökere-
sedik. A recept: 5 liter állott vízhez
20 dkg mezei zsurló szárítmány. 1
órát lassú tűzön főzzük, folyamato-

san kevergetve, mert az elején ki-
futhat. Ötszörös hígításban, vagyis
1 rész főzethez 5 rész vizet adjunk.
Balkonkertünkhöz és a palántáink-
hoz mezei zsurló szárítmányt
gyógynövényboltban vagy gyógy-
szertárban is be lehet szerezni. Lo-
csolóvíz készítés előtt szűrjük le a
főzetet! Egy liter főzetből később 6
liter locsolóvizet kapunk, ami elég
sokáig kitart néhány palánta öntö-
zésére. Természetesen ezt a mód-
szert minden növényfaj palántájá-
ra használhatjuk. A mezei zsurló
erősíti a palántákat és elősegíti a
gyökérfejlődést.

Általánosságban elmondható, hogy
átültetésnél csak a nevelő cserép-
ben lévő földfelszínnel megegyező
magasságig töltsük fel a kaspókat,
ládákat, melyeket a növények vég-
leges helyének szánunk. A saláta
kimondottan érzékeny, ha több
földdel takarjuk be, mint előzőleg a
nevelő cserépben volt. A paradi-
csom kivétel, a palántákat mé-
lyebbre le lehet dugni a földbe,
hogy támasztógyökereket fejlesz-
sen.

A földet, amit használni fogunk, a
kiültetés előtti este vigyük be a
lakásba, hogy az is felmelegedhes-
sen a palánták földjének hőmér-
sékletére. A föld, amibe ültetni fo-
gunk ne legyen túl nedves sem. A
tápanyagigényes növények földjét
keverhetjük valamilyen szárított
trágyával, talajjavítóval, termésnö-
velő anyaggal. [Ezen szerek listája](#)
[elérhető ide kattintva](#). Csalánleve-
let is keverhetünk a földbe, vagy
csalán teával belocsolhatjuk a föl-
det ültetés előtt. Balkonra terve-
zett mennyiségeknél elég, ha meg-
vesszük a csalán szárított (tea) vál-

Mezei zsurló tea palántákra:

5 l állott vízhez 20 dkg mezei zsurló
szárítmány.

1 órát lassú tűzön főzzük, folyamatosan
kevergetve, mert az elején kifuthat. Ötszörös
hígításban, vagyis 1 rész főzethez 5 rész
vizet adjunk.

tozatát patikában vagy gyógynövényboltban. Csalánt lehet szedni vadon az erdőben is, akár túrázás, sétálás közben. Ha teát főzünk, hagyjuk pár napot az edényben, amíg a levelek szétáznak, lebomlanak és utána locsoljunk vele. A csalánnak magas a nitrogén és vas szolgáltató képessége, de később öntözéshez használhatunk gyógynövénykeverékeket is cickafarkból, kamillából, feketenadálytóból, pity-pangból stb. A földkeveréket tart-suk nedvesen, locsolhatjuk zsurló vagy csalán teával, ne engedjük kiszáradni, főleg vetés vagy ültetés előtt. A csalán öntöző lével óvatosan bánjunk, mert a túlادagolás végzetes lehet a növényekre nézve.

Sok földkeverék, leginkább a magas tőzeg tartalmúak, ha egyszer kiszáradnak már nem lesz olyan jó a vízmegtartó képességük, mint azelőtt. Öntözéskor a víz csak átszalad a földön vagy egyáltalán nem issza be.

A balkonkertben használandó földkeveréket nem kell minden évben megvenni. Amikor egy balkonláda, cserép kiürül, tegyük egy nagyobb,

rácsos ládába, műanyag tartóba. Helyet foglal, viszont hosszabb ideig földet tárolni úgy is télen kell, amikor a teraszon nincsenek kint, csak az áttelelő növények. Késő ősszel az az évben használt földet gyűjtsük tartóba és keverjük be szárított trágyával, csalánlevéllel, termésmnövelő anyagokkal. Jól forgassuk össze és figyeljük télen is, hogy ne száradjon ki teljesen a földkeverék. A földkeverékek nagy része sterilizált, vagyis nincsenek benne talajbaktériumok. Ha szeretnénk több mindent komposztálni, például konyhai hulladékot, akkor vehetünk komposzt indító baktériumokat vagy kérhetünk egy marék „anyagot” egy ismerősünk komposztálójából.

Vannak növények, amiket ön-maguk után nem ajánlott vetni, ültetni. Ezt kikerülhetjük azzal, ha új földkeveréket vásárolunk, vagy ha nem minden felhasznált földet öntünk a tárolónkba, hanem a cserépben teleltetjük át. Paradicsomnak nagyobb mennyiségű földkeverék kell, a következő évben vehetünk babot, spenótot, salátát, petrezselymet, retket, körömvirágot abba a földbe.

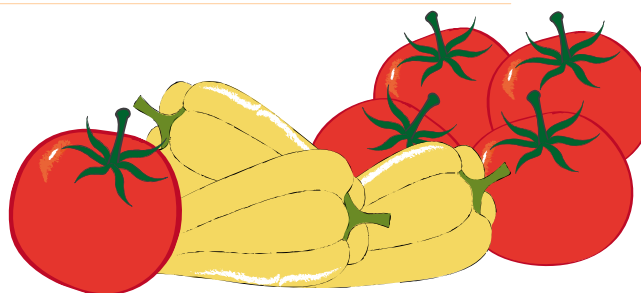
Márciusban általában még hűvös van a teraszon dolgozni és vannak növények, amiket nem is érdemes még kitenni ilyenkor vagy hideg földbe vetni.

De sokszor csak munka után tudunk a kertészkedésnek hódolni, és márciusban már 5 órakor sötétedik és a fényhiány miatt kényszerülünk a lakásba. A lakásban való kertészkedés ugyan kellemes meleg környezetben történik, viszont elég nagy felfordulást lehet csinálni. A benti vetéshez, palántázáshoz terítsünk el nagyobb területen újságpapírt, szemeteszákot és próbáljunk meg a lefedett területen belül dolgozni. A földet lehet egyből a balkonládába önteni, a kis tejjelős poharak megtöltéséhez pedig közvetlenül kimerhetjük a földet a zsákból. Kislapátot lehet készíteni 3-5 literes folyékony mosószeres flakon fogantyújából.

Növények fajonként

PARADICSOM, PAPRIKA

Fajtaválasztás, növényvédelem

A fajta kiválasztásánál érdemes mérlegelni a determinált, indeterminált (folyton növény) és balkon fajtákat. A determinált növekedésű fajták általában nem nőnek nagyobbra 1-1,5 méternél, az indeterminált növekedésűek pedig, amíg a legfelső hajtást ki csípjük. Ezután már nem növekszik felfelé a növény.

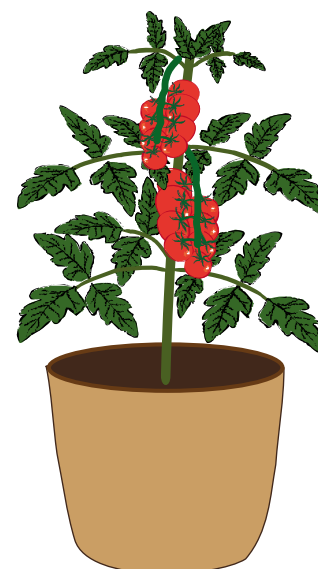
Az oldalhajtásokra is érdemes figyelni, sok fajtánál az elbokrosodás elkerülése végett kacsolni kell. A kacsoknak, vagyis a hónaljhajtásoknak a szárról elágazó kisebb, új hajtásokat nevezzük, amiket ha kitörünk vagy kicsípünk, akkor bőségesebb termésre számíthatunk. A kacsolásnál figyeljünk, hogy a virágfürtöket, amiből később termés lesz, ne bolygassuk! Vannak fajták, amik kimondottan nem igénylik a kacsolást, ezeket hagyni kell, hogy elérjenek egy bizonyos zöld tömeget és csak azután kezdenek el termést hozni. Érdemes legalább egyszer megpróbálni a folyton növény paradicsom fajtát, ha van lehetőségünk karózni vagy fal mellé állítva egy függőleges irányban kihúzott madzagra felkötözni a paradicsomot. A folyton növény fajták nagyobb zöldtömeget nevelnek, de nagyobb edényre és több tápanyagra is van szükségük. Legegyszerűbb, ha a terasz padlójára tesszük a paradicsom kaspóját, hogy ne kelljen magasra nyújtózkodnunk vagy létrát használnunk a 2 méter magasra nőtt, emelvényen nevelt növényhez.

A kötözéshez lehetőség szerint ne

használjunk műanyag, úgymond bálamadzagot, nemcsak azért, mert ez nem bomlik le, hanem mert a növény szárát is jobban felsérti, mint egy természetesebb anyagból készült kötöző. A régi, már kinyúlt és nem használt pólók alkalmasak lehetnek kötözésre, csak fel kell őket vágni hosszú csíkokra. A [pólófonal készítés módszerét](#) is használhatjuk, így több méter folytonos fonalat kapunk egy pólóból. Az egészséges paradicsom növény egyik kulcsa az egészséges szár. A sérüléseknél a betegségek, kórokozók könnyen bejuthatnak a növény belsejébe, így gyorsan terjedhet.

A balkon fajták nagyon kis helyet foglalnak, de a termés sem lesz olyan hatalmas mennyiség. Az indeterminált növekedésű és ezen belül is az apróbb termésűek, általában jobban bírják a megpróbáltatásokat és tapasztalatok szerint, amikor a determinált növekedésű már régen feladta, akkor a folyton növény még bőszen hozza a termést.

A teraszon sok esetben meg vagyunk mentve a szomszédtól való átfertőzéstől és a kártevők áttelepülésétől, viszont a túl zsúfolt palánták és növények itt is veszélyben vannak. Jól szellőző helyre tegyük a növényeket, és ha lehet, mindegyiket külön cserépbe. Így jobban tudnak szellőzni és ha az egyiket elkapta valami nyavalya, akkor könnyen el tudjuk távolítani a többiektől, hogy ne terjedjen a baj. Sokat segít a megelőzésben, ha

csak a növény földjét öntözzük, és ügyelünk rá, hogy a levelekre ne kerüljön öntözővíz. A természetes esővíz jól esik a növényeknek, lemosásuk a poros leveleket, de ha folyamatosan vizesek a levelek, a betegségek melegágya lehet.

A paprika növény általában nem olyan fogékony a betegségekre. Növényvédelemhez hozzátartozik a kártevők elleni védekezés és a kártevők eltávolítása. Védekezni balkonon leginkább az ideális körülmények megteremtésével és erős növények nevelésével tudunk. Ha megjelentek a liszteskék (üvegházi molytetű) vagy a levéltetvek, azokkal manuálisan is el tudunk bánni lemosással, akár szappanos lemosással is. Kiskertben vagy balkonon fizikailag is el lehet távolítani a nem kívánatos vendégeket. A sárga szín vonzza a liszteskéket, gazdaboltban kapható ragacsos, sárga papír, ami összegyűjti őket.

A papírt a növények felett is el lehet húzogatni és így összegyűjteni a rovarokat. A levéltetvek lemosásánál a fonákokat is nézzük át és töröljük le. A szappanos lemosáshoz káliszappant használunk, ne illatos, emberi használatra gyártott szappant. Gazdaboltban meg lehet vásárolni, a felhasználási javaslatok a csomagoláson olvashatóak. A szappanos lemosásnál nem kell egyenként áttörölgetni a leveleket, csak lefújni. A legjobb, a levéltetvek ellen a veréb.

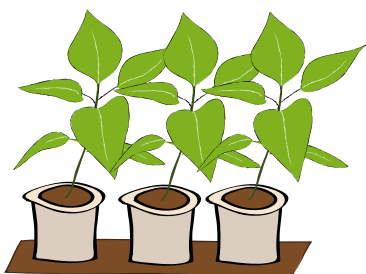

A gazdaboltban mindig olvassuk el az ajánlott szer összetevőit, ne fogadjuk el elsősre, amit a bolti eladó ajánl. A biogazdálkodásban is felhasználható szerek listája [itt](#) megtekinthető. Tájékozódjunk, hogy mely szerekkel tudunk biztonságosan védekezni a kártevők és kórokozók ellen.

Vetés

A paradicsomot és a paprikát palántázni kell, mivel a tenyészidejük hosszú és a mi éghajlatunkon sajnos előnevelés nélkül nagyon rövid lenne az az időszak, amikor termést tudunk szedni róla. A magokat vetés előtt, paprika és paradicsom esetében is be lehet áztatni.

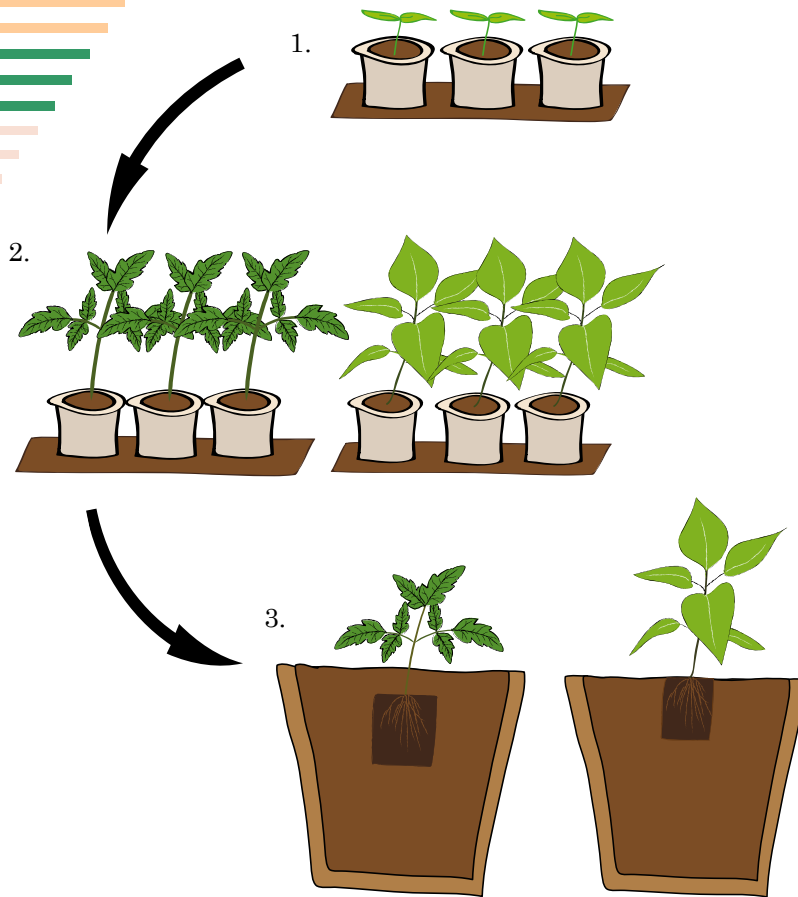
A paradicsom mag áztatására a mezei zsurló, a fokhagyma, a csalán keveréke a leggyakoribb, de lehet gazdagítani még a főzetet macskagyökérrel, tölgyfakéreggel, kamillával, kö-römvirággal, cickafarkkal. De a magokat csak fokhagymás lében vagy tiszta vízben is elő lehet áztatni.

Áztatással vagy anélkül a magvetésre legkorábban egy február 15-e utáni, termés napot válasszunk. Vetésre és kerti munkára a Vetési naptárban kihúzott napokat kerüljük! Ilyen a nagypéntek és a nagyszombat például, ezek a napok alkalmatlanok munkálatokra. A vetésnél vegyük figyelembe, hogy egyes növények fejlődése gyorsabb, egyeseké vontatottabb.

Ha túl korán kezdünk el palántát nevelni, a növény korábban éri el a megfelelő kiültetési állapotot, mint azt az időjárás engedné. A májusi fagyok előtt nem érdemes kitenni paradicsomot, de nem hagyhatjuk túl sokáig a nevelő cserépben sem.

Kisebb (2 dl) tejfőlös pohárba vagy kisebb cserépbe vessük 1 cm mélyre. Ne tegyük nagyobb pohárba, mert túlságosan a gyökér fejlesztésre fog koncentrálni a növény és lassabban növekszik. A tűzdeléssel balkonon nem érdemes veszíteni, mert az több bolygatással jár a növénynek is. (Tűzdeléskor nagyobb felületen elszórjuk a magokat és amikor 2-3 cm-esek lesznek ültetjük át őket tejfőlös pohárba, majd májusban a végleges helyükre.) Magam is próbáltam a „tojástartós-tűzdelést”, amikor tojástartóba vetjük a magokat és később a papírral együtt ültetjük nagyobb pohárba a növényeket. Ugyanúgy jól működik mindkettő, de utóbbival több a munka, mint ha közvetlen a tejfőlös dobozba vetnénk.

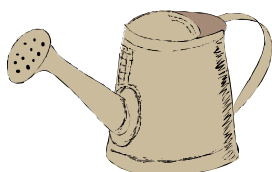
Tálcába is lehet vetni. Vannak 40-66-104 lyukas tálcák, ha nem szeretnénk mindet paradicsommal megtölteni, akkor a maradékba lehet vetni paprikát is. De a tálcákat el is lehet vágni, hogy ne foglaljon annyi helyet és csak a felét felhasználni. Vannak kókuszrost és papír vetőtálcák, választhatunk kedvünkre, a lényeg, hogy az alján legyen lyuk, amin keresztül a felesleges víz elfolyik. A méret és a tálca kiválasztásánál tehát az is lényeges, hogy tudjunk alá tenni valamilyen edényt, ami a kifolyó vizet felfogja. A tejföls poharaknak az is nagy előnye, hogy tehetjük őket külön-külön kis tányérra, cserépalátétre, de használhatunk balkon láda alátétet is 3-4 pohárnak közösen. A következő évben a tejföls poharakat fel lehet használni, legnagyobb ellenességük a napsütés.

Palánták

A palánták elhelyezése is lényeges, ne tegyük például a radiátor, fűtőtest, kályha mellé, mert ott könnyen kiszáradnak. Elég, ha keresünk egy szép napos helyet, ahol nem éri őket huzat.

A talajt tartsuk nedvesen, de ne tocsogjon a vízben. Én szoktam szobanövény spricnit is használni, mert azzal egyenletesebben lehet átnedvesíteni a talajt és biztos, hogy nem mossa ki a magokat, ha 10-15 cm távolságból locsolom őket.

Óvatosan öntözzünk kannából, mert a vízszugárral lemoshatjuk a magot mélyre vagy lemoshatjuk a földtakarót a magról.

Amikor kezd kibújni a paradicsom és a paprika, ne öntözzük olyan sűrűn, a lomb maradjon száraz. Figyeljük, hogy a palánták kapnak-e elég fényt. Hamar észre fogjuk venni, ha több fényre van szükségük, a palánták megnyúltak és gyengék lesznek. Ha a lakásba nem jut elég fény, akkor érdemes egy átlátszó műanyag búra alá betéve kihelyezni őket a teraszra egy nagyon napsütötte, védett helyre.

Éjszakára vigyük be a palántákat, hogy ne hűljön át a talajuk. A búra lehet láda, doboz, kiürült nápolyis vödör, csak eressze át a fényt. A búrával ne teljesen fedjük le a kis növényt, tegyük a földre deszkát vagy valamilyen támasztékot, hogy alulról szellőzhessen a fedő alatt is, de a nagyobb szél ne rongálja a paradicsomokat. Ez igaz a paprikára is, bár alapvetően a paprika nem olyan kényes, mint a paradicsom.

Kiültetés

Májusban már ki lehet őket ültetni nagyobb dézsába, ládába vagy cserépbe a balkonra, de előtte edzetni kell őket.

A palántanevelés alatt megpróbálunk a fejlődéshez közel ideális körülményeket teremteni, ha egyik napról a másikra kiteszük a növénykéinket, csak a legszívósabbak fogják túlélni az első heteket. Ez ugyan jó lehet a további magfogháshoz, hogy tényleg csak a legerősebb növényeket neveljük fel, viszont sok munkánk kárba vész, így leggyakrabban nem a tökéletes, ellenálló paradicsom nevelése a cél, inkább a szüretre koncentrálnunk.

Fokozatosan mindig kicsit több időt lehet „levegőztetni” őket, amíg elérjük, hogy reggel, kiteszük őket a teraszra és csak este visszük be, hogy az éjszakát megint a lakásban töltsék. Május közepe utáni időszak legyen, amikor már ténylegesen kint is hagyjuk éjszakára is a növényeket, a népszokások szerinti Szervác, Pongrác, Bonifác után. A kiültetés időpontjának megválasztása ne csak naptár szerint történjen. Amikor már a palánták elérik a 6 leveles állapotot, nézzük meg, hogy felkészültek-e az átültetésre. Ha a gyökerek erősek, fehérek és behálózta a nevelő cserépet - nem teljesen, ez csak a nevelőtálcáknál igen látványos, ahol kicsi a tápkocka - akkor készen állnak az átültetésre. Ha a gyökerek barnák vagy vannak rajta barna részek, ne is ültessük át, az már a palántadőlés betegség előjele, mely a gyökerektől indulva terjed el az egész növényen.

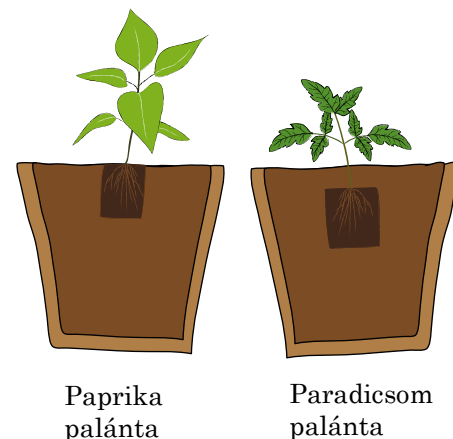
A földet, amit használni fogunk, a kiültetés előtti este vigyük be a lakásba, hogy az is felmelegedhesen a palánták földjének hőmérsékletére. A föld, amibe ültetni fogunk ne legyen túl nedves sem. Mivel a paprika és a paradicsom is tápanyagigényes növény, a földet keverhetjük valamilyen szárított trágyával, talajjavítóval, termésmelő anyaggal. [Ezen szerek listája elérhető ide kattintva](#). Csalánleve-

let is keverhetünk a földbe, vagy csalán teával belocsolhatjuk a földet ültetés előtt. Kiültetéskor fogjuk meg a növényt és borítsuk fejre a kezünkben, majd a tejfölös dobozt vagy a kisebb cserépet, amiben a palántát neveltük óvatosan nyomkodjuk meg az oldalán és ütögetjük meg az alján, hogy kicsússzon a növény a földdel együtt. Érdemes átültetés előtt kicsit meglocsolni őket, hogy összetapadjon a föld a gyökerekkel és egyben lehessen őket mozgatni. A végleges helyüknek szánt cserépet, balkonládát előzőleg töltsük meg egy kis földdel alul és helyezzük bele a nevelő cserépből kiemelt palántákat.

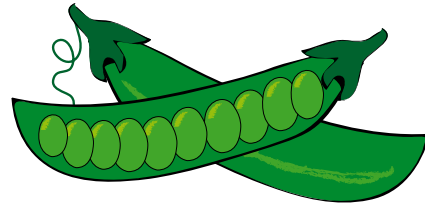
Amikor a paradicsomokat a végleges helyére ültetjük, nyugodtan dugjuk a palántákat mélyebbre a földbe, ne csak a gyökerét fedjük be földdel, hanem a szár alsó részét is egy kicsit. Később a szárról gyökereket fog nevelni a paradicsom és erősebben fogja majd a talajt. A többi növényfaj palántájánál a nevelő cserépben lévő föld szintjével megegyezően töltsük csak fel földdel.

Betakarítás

A palántákból ideális esetben erős növények fejlődnek és termést hoznak. Paradicsom és paprika esetében ez júliusra tehető és sokszor egészen október elejéig, ha az időjárás engedi, lehet szüretelni. A gyümölcsök leszedésénél arra figyeljünk, hogy csak érett darabokat szedjünk le, akkor jó, ha ráncigálás és erősebb húzogatózás nélkül egy laza csavaró mozdulattal is el tudjuk választani a termést. Amikor az időjárás kezd hűvösbe fordulni, szedjük le a még betakarítható terméseket a fagyok előtt. Az utolsó adag termést leszedhetjük félig zölden is, így ugyanis eltartható hosszabb ideig is, utóérleléssel. Az utóérlelésről és tárolásról bővebben olvashat az [Egész évben ökotermék](#) c. kiadványunkban.

BORSÓ

Vetés, fajtaválasztás

Kora tavasszal az első növények között van, amit el lehet vetni helyre, már március legelejétől április közepéig. Alacsony hőmérsékleten csírázik és a kisebb fagyokat is tűri a már kifejlett növény vagy mag.

Nagyobb edénybe, cserépbe vessük, hogy a gyökere is tudjon szépen fejlődni. Vetés előtt ajánlott áztatni gyógynövényfőzetben vagy tejsavóban. A magokat sorban 3 centiméterenként vessük, kb. 4-5 cm mélyre. A madarak szeretik a borsót kicsipkedni akár a földből is, így győződjünk meg róla, hogy minden egyes szem be van takarva földdel. Védekezni még takarással lehet, melyre egy fényáteresztő, átlátszó vödör vagy edény is megfelel a kelés első szakaszában, de védjük a növényt még teljesen meg nem erősödik, mert később is szívesen csipkedik a friss hajtásokat. Kelésig hígított zsuruló főzettel öntözhetjük, hogy elősegítsük a gyökeresedést és a kezdeti fejlődést.

Borsó - és a bab is - pillangós növény, és pillangósokat nem ajánlatos önmaguk után vetni. A legegyszerűbb kikerülni, hogy ugyanabba

a földbe kerüljön a növény, ha nem vetjük minden évben ezeket a növényeket, vagy ha vásárolunk, mindenképpen az új földkeverékbe vessük. A borsó jó előveteménye majdnem minden növénynek.

Borsóból is válasszunk az igényeinknek és a terasz adottságainak megfelelőt. Vannak nagyobbra és kisebbre növekvő fajták, de vannak színben, zsengességben eltérőek. Balkonra alkalmasak lehetnek a korai, gyors növekedésű fajták, ilyen a Rajnai törpe.

A borsó hidegtűrő, viszont nem kedveli a nagy meleget, főleg szárazsággal együtt. Amikor már kezd csökkenni az átlaghőmérséklet, lehet másodvetésben is csíráztatni, de erre válasszunk rövid tenyészidejű fajtát. Másodvetésben július vége ajánlott, de városokban még nagy meleg szoktak lenni ilyen tájt, amit a borsó nem szeret. Inkább ajánlott a kora tavaszi vetés, majd augusztustól fel lehet váltani szamóccával, de spenótot vagy sós-kát is vethetünk utána.

Növényvédelem

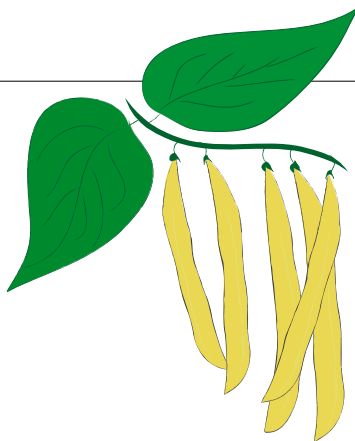
A borsót érdemes mulcsozni, hogy ne száradjon ki a földje. A növénytársítás táblázat szerint jól megfér a sárgarépával, a petrezselyemmel, a kukoricával vagyis ezek „pucolóka” vagy fel nem használt zöld részei mulcsozásra megfelelőek.

A borsó nem fogékony betegségekre, ha a madarakat távol tudjuk tartani, akkor nagy baj nem lehet. A lisztharmatra lehet érzékeny, de jól szellőző, levegős helyen ez sem lesz probléma.

Betakarítás

A zöldborsót is folyamatosan kell szedni és nem tartható el sokáig valamilyen tartósítás (fagyasztás, befőzés) nélkül.

BAB

Fajtaválasztás

A babok közül balkonon ajánlatos bokorbabot nevelni, de a kúszóbabot is lehet falra futtatni. A kúszóbab (futóbab, karósbab) akár 2-3 méteresre is megnő, fajtától függően. Vannak külön díszítési és akár térelválasztóként is funkcionáló fajták, emellett a termése ehető. A tűzbab, igazából egy piros virágú kúszóbab, amely nagyon mutatós balkonon is. Rengeteg bab fajta van, különböző színű, formájú. Igényeinknek és a terasz adottságainak megfelelően tudunk választani. Ha futóbabot vetünk, gondoljuk át, hogy van-e elég helyünk, ha mondjuk paradicsomból már neveljük a folyton növény fajta palántáját és mondjuk borsóból is magasra, nagyra növény fajtát vetettünk áprilisban.

A bab elég jó szomszédja a paradicsomnak és a reteknek, de nem kedveli a metélőhagymát - ahogy általában a hagymaféléket sem - a közelben. Figyeljünk oda az elhelyezésnél, hogy a növénytársítások szerint is minden passzoljon. Ha futóbabot szeretnénk, akkor úgy helyezzük el, hogy ne árnyékoljon a zöld levéltömeggel egyik napfény igényes fajnak sem. A bab melegigényes növény, de a tűző napsütést a bab sem kedveli, mely ellen a levelek mozgatásával, összecukásával védekezik. Nehezen viseli a tartós hideget, és a hideg éjszaka-meleg nappal váltakozását.

Vetés

A babot nem kell palántázni, helyre vethetjük május első harmadában, a Vetési naptár szerinti termés napon. Ez az időjárástól is függ, nem ártunk vele, ha később vetjük el, ennek hátránya, hogy később kezdhetjük el a termést betakarítani. Csírázásához, ha kellemes meleg van a magoknak,

gyorsabban csíráznak, kelnek és fejlődnek. Így erőteljesebb növényt is kapunk, amely nem annyira fogékony a betegségekre. Ideális körülmények között egy héten belül csírázik a mag. Vetés előtt a magokat áztatni ajánlott vagy vízben, vagy gyógynövénytea keverékben, vagy fokhagymás lében vagy tejszóban. A magokat vethetjük fészkesen, ami azt jelenti, hogy egy nagyobb cserépbe - vagy kaspóba vagy vödörbe, lényeg, hogy az alján legyen lyuk - a földbe 5-6 magot is vetünk egy „fészekbe” kb. 4-5 cm mélyre. Balkonládába, sorba is lehet vetni kb. 5 centinként egy-egy magot. A hüvelyek nagyjából 3 hónap alatt érnek be és egészen késő őszig lehet szedni.

Betakarítás

A babot is folyamatosan kell szedni, egyes fajtákat zölden (zöldbab) érdemes, de vannak, amelyeket inkább száraz babként (fejtősbab), érettebb formában ajánlott betakarítani. Általánosságban elmondható, hogy minden zöldbabnak betakarítható bab fajta alkalmas a száraz bab termesztésre is, de jobban járunk, ha a zsenge babhüvelyeket szedjük folyamatosan, így a bab is többet virágzik és több termést ad. Ha zsenge zöldbabot szeretnénk, akkor ne hagyjuk kiszáradni a földet, mert a vízhiány a hüvelyeken meg fog látszani.

Szedésnél a zsenge bab nagyobb odafigyelést igényel, mert még nem érett, nehezebben lehet leválasztani a növényről a hüvelyeket. Egyik kezünkkel tartjuk a növényt, a másikkal pedig szedjük le a babot, hogy ne rántsuk ki földből.

A szárazbab elraktározásáról az [Egész évben ökotermék](#) kiadványunkban olvashatnak többet.

A borsó, valamint a bab is pillangós növény, és pillangósokat nem ajánlatos önmaguk után vetni. A legegyszerűbb kikerülni, hogy ugyanabba a földbe kerüljön a növény, ha nem vetjük minden évben vagy ezeket a növényeket, ha vásárolunk, mindenképpen az új földkeverékbe vessük.

RETEK

Vetés, fajtaválasztás

Retekből is sok fajta van, de mérlegeljük, hogy a jégcsapreteknek nem lesz elegendő méretű edényünk, így inkább a hónapos retekfajták közül szemezgessünk.

A hónapos retket elvethetjük korán, nagyjából a borsóval egy időben vagy előbb, helyre, nem kell palántát nevelni. Vetni egy mélyebb balkonláda ajánlott, Vetési naptár szerint gyöker napon. A magokat elég 1-2 cm mélyre vetni, 2 sorba. A magokat szórhatjuk is, de később egyelni kell, ha túl sűrű, így takarékosági szempontból figyeljünk a mennyiségre már vetéskor is!

A retek gyorsan fejlődik és vetéstől számítva kb. 1,5 hónap múlva már lehet szedni. A méret a retek fajtájától is függ, de érdemes kisebb, kb. 2-3 cm átmérőjű, zsenge fejeket szedni. Eltárolni nem lehet, friss fogyasztásra ajánlott. A retket korán el lehet vetni és gyorsan kikerül a ládából. A helyére kerülhet körömvirág, bársonyvirág, sóska, spenót, metélőpetrezselyem.

Növényvédelem

A retek nem érzékeny betegségekre, de kártevői akadnak. Ezeknek, ha csak be nem hurcoltuk valahonnan, nincs nagy jelentősége. A káposztafélék családjába tartozik és szabadföldön a földibolha okozhat gondot, melyet fertőzött fejeskáposztával a balkonunkra hozhatunk, de ha a mulcsozásra használt konyhai hulladékot átmoszuk, nem lesz gond. Csak egészséges levelekkel mulcsozzunk! És ez minden növényfajra igaz. Fekete pettyes, rothadt foltos leveleket dobjunk ki.

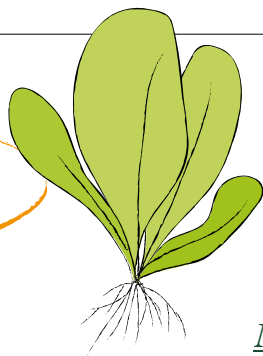
Földszinti, de még az első emeleti erkélyeken is gond lehet a csiga, amely előszeretettel legeli le a friss hajtásokat a retekről is. Naplemente környékén bújnak elő, akkor érdemes körbenézni a teraszon és összeszedni őket. A likvidálásuk kicsit bonyolultabb kérdés, ha csak elvisszük őket messzebbre, visszajöhetnek, a sózás és a mézpor elég drasztikus halál nekik. Döntsük el, mi milyen módszert választunk.

A retek földjébe is lehet szórni extra terménynövelő szereket, de nem magas a tápanyagigénye. Kelésig hígított zsurló főzettel öntözhetjük, hogy elősegítsük a gyökeresedést és a kezdeti fejlődést.

A reteknek, hogy szép, egészséges gumókat fejlesszen, leginkább elegendő hely kell, de az sem baj, ha a gumók nem szabályos kerekdedek. A jobb átszellőzés érdekében is előnyösebb, ha nem tolonganak a balkonládában a reteknövények.

Egyenletesen, kegyre kevesebb vízzel locsoljuk.

SALÁTA

Fajtaválasztás

Balkonra a nem fejesedő lollo és tölgyfalevelű fajták kiválóak, de ne várjuk ezektől sem, hogy egész nyáron vághatóak lesznek és ellátják a családot. A folyamatos levéltermést folyamatos vetéssel tudjuk elérni, de nem érdemes a salátának fenntartani a helyet a balkonon, ha később jön a paradicsom és a paprika. Kora tavaszi vitamin ellátásnak viszont tökéletes, nincs nagy hőigénye a csírázáshoz.

Vetés

Palántázni és helyrevetni is lehet, levél napon. Ha palántázzuk már február végétől lehet vetni és március végén kitenni. Nem szükséges átültetni, de egyelni ilyenkor mindenképpen kell. A fejlődési szakasz lerövidíthető, ha bent tartjuk vetéstől a kisebb levelek kifejlődéséig, majd amikor melegebb az idő kitesszük egy napos helyre.

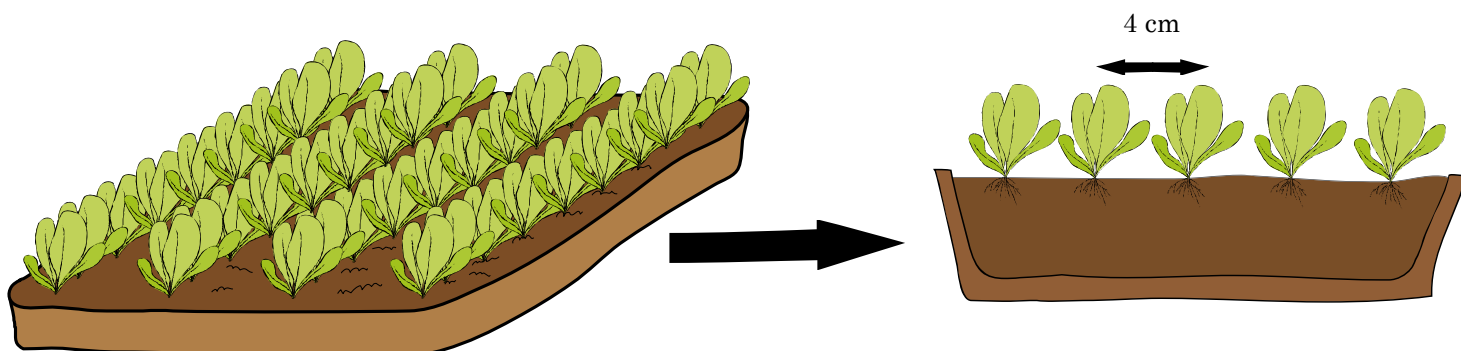
Ha palántákat nevelünk és később ültetjük őket a végleges helyükre, a tűzdelést lehet gyakorolni. Balkonládából nehéz kiszedni a saláta növényeket, mert magas a széle és nem férünk hozzá jól. A balkonláda mélysége sincs kihasználva, ha van, keressünk valami sekélyebbet, mondjuk egy kiszolgált tepsit, műanyagtálcát. A tepsi aljába nehezebb lyukakat ütni, de szöggel és kalapáccsal megoldható. A salátanevelésre a műanyag vagy kisebb tápkocka méretű kókuszrost palánta nevelőtálca használható a legjobban, viszont a szemenkénti vetésnél a saláta apró magjaival meg fogunk szenvedni.

A magokat nem szabad mélyre vetni, kb. 1 cm-re, de takarjuk be földdel. A kelésig locsolhatjuk hígított zsurló főzettel, ez a gyökeresedést is elősegíti. A locsolásnál figyeljünk oda, hogy ne használjunk erős vízsugarat, csak permetszerűt vagy tegyünk a kannára rózsát. A palánták gyorsan kelnek és a növények gyorsan fejlődnek egy hónap múlva már szedhető a saláta levél. A palántákat ültethetjük hosszabb balkonládába egy sorba. A saláta nem viseli el, ha mélyre ültetjük, mindenképpen csak annyira fedje be a földkeverék a növényt, ameddig a nevelőtálcában is.

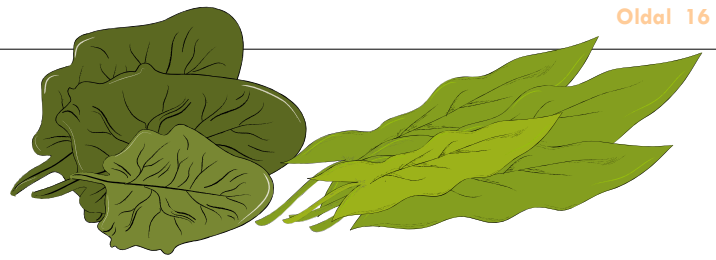
Növényvédelem

A saláta rosszul viseli a hőséget, de szereti a napot, ezért is jó kora tavaszi és kora őszi növényünk. Ilyenkor már melegebbek, hosszabbak a nappalok, de a nap sugarai még nem túl erősek. A saláta nem szereti a teljesen árnyékos helyet, de azt még tűri, ha fél napig éri napfény.

A saláta érzékeny a pangó vízre, ha megáll a víz a ládában, alulról elkezd rothadni.

SÓSKA, SPENÓT

Vetés

A spenót és a sóska igényeiben, tápanyagellátásban, betakarításban és majdnem felhasználásában is igen hasonló. Van azonban egy nagyon hangsúlyos különbség, hogy a sóska évelő növény.

Mindkét növényt már kora tavasszal is elvethetjük egy levél napon, de a nyárutói másodvetésként alkalmazva is lehet ezen növényeket nevelni. Márciustól már el lehet vetni a magokat helybe, nem szükséges őket a lakásban tartani, bár a meleg talaj és környezet segítheti a növények csírázását, így gyorsabban fejlődnek az első időkben. Balkonládába érdemes a magokat elvetni, sorba. A sorok között legyen kb. 4 cm-nyi hely, hogy a növények jól tudjanak fejlődni és át tudjanak szellőzni. A sóska kelése vontatottabb, ha túl hideg a talaj, több mint két hétig is elhúzódhat, míg a spenót akár 3-5 nap alatt is kidughatja szikleveleit.

A spenótot április végig vessük el, a melegebb időben vetett spenót hamar felmagzik. A kelés után a sóska és a spenótot is egyelni kell, hagyjunk nagyjából 3 cm-nyi helyet a leveleknek, hogy szépen tudjanak fejlődni.

Betakarítás

Nagyjából 10 cm-es leveleket vágjunk vagy csípjunk a talajtól kb. 2-3 cm-re. Mindenképpen hagyjuk meg a 2-3 cm-t a talajtól vágáskor, mert talajszintig vágva nem fog újra kihajtani sem a sóska, sem a spenót. Ollóval könnyen vágható. Magas víztartalmuk miatt nem tárolható sokáig fagyasztás vagy más tartósítás nélkül, fogyasszuk el frissen.

Kisebb (bébi)leveleket is lehet betakarítani, frissen a salátába rakva, fejjessaláta levél helyett kiváló.

Tápanyagellátás, növényvédelem

Egyelőre rendszeresen öntözzük, tartsuk nedvesen a talajt, de később nem annyira nagy a vízigényük. A bő termés érdekében, valamint, hogy nagy leveleket fejlesszenek, továbbra is oda kell figyelni, hogy ne száradjon ki nagyon a földjük. A spenót és a sóska nem „nagyevők”, de minden növény meghálálja a tápanyagellátást. Használhatunk extra tápanyagokat mérsékelt mennyiségben, mert a levélzöldségek hajlamosak a nitrát felhalmozásra és elfogyasztva a szervezetbe kerül. Ha másodvetésben alkalmazzuk, már ne adjunk extra tápanyagot, elég, amit az elővetemény meghagyott.

A sóska és a spenót nem különösebben érzékeny a betegségekre, a fiatal leveleket szeretik a tetvek, amik ellen lemosással tudunk védekezni.

A sóska kint teletelhet a szabadban. Ügyeljünk, hogy ne legyen pangó víz a gyökérzete körül.

A balkonon a saláta, petrezselyem, a zeller metélő vagy tépő változatait ajánlott termelni. De a zellerzöld előállításra van egy valamivel könnyebb és gyorsabb módszer is, mint metélőzeller vetése, palántázása. Ősszel már lehet az évi zellergumót venni, de a piacon sajnos ezeket mindig a háziasszonyok kedvében járva, előre megpucolva, megmosva árusítják. Ha van olyan ismerősünk, aki termel zellert, kérjünk tőle egy olyan gumót, amit csak kihúztak a földből, de nem pucolták meg, nem vágták le a gyökereit. Ezt a gumót ültessük el egy cserépbe és folyamatosan vághatjuk a zöldjét, a külső, nagyobb, erősebb levelektől kezdve. A gumó közepén lévő hajtásokat hagyjuk meg. A zöld egyre kisebb és kevesebb lesz, de azért lehet mit betakarítani. A hátránya, hogy általában későn, szeptember környékén lehet a célra alkalmas gumókat kapni. Előnye, hogy ősszel, a saláták, a babok, borsók helyett van friss növényünk a balkonra.

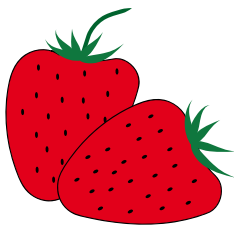
ÉVELŐK A BALKONON

A fűszer- és gyógynövények nagy részét nem vetjük minden évben, a bazsalikom sajnos nem telet át, így az kivételt képez. Kapható szurokfű (oregano) mag is, de inkább vegyük meg egyszer kis növényként vagy kérjünk valakitől sarjat és évekig lesz növényünk, ha áttelel.

A balkonon áttelelő növények a kakukkfű, a szurokfű, a rozmaring, a metélőhagyma, a tatárhagyma, a kövirózsa, és az árnyasabb helyeket kedvelő citromfű és a borsmenta. A balkonon nevelhető szamóca is évelő, 3 évenként kell újra telepíteni.

A tatárhagymának, a citromfűnek nagyobb cserepet tartunk fent, a többi növénynek a nagyságához mérten válasszunk és váltsunk méretet, ha kinövi. A citromfű a félárnyéket és a nedvességet kedveli, de a túl sok vizet nem viseli jól.

Szamóca

A szamóca töveket meg lehet vásárolni nagyobb kertészetekben, vannak már kimondottan balkon fajták, de mi a szabadföldön természet-

hető fajtákat ismertetjük, balkon körülmények között. A szabadföldön természethető fajták indásodni fognak, de ezeket folyamatosan el kell távolítani, le kell csípni az indáról, mert keveset fog teremni. A szamócát július végén, augusztus elején telepítik, nem igényel nagy mennyiségű talajt, kb. 5 l/tő. Ne ültessük túl sekély ládába, a szamócának is kell föld a növekedéshez és a termések kineveléséhez. Egy balkon ládába beültethetünk 3-4 növényt is attól függően mekkora a láda. A földbe keverhetünk extra tápanyagokat, hiszen ugyanazt a földkeveréket használja több évig a növény. Ha „frigő” (előzőleg lehűtött) palántát ültetünk, a szamóca még az ültetés évében

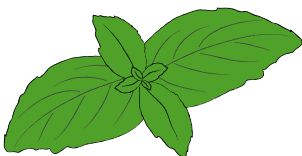
hozhat termést, de nem sokat, inkább a következő évben, május végétől várható nagyobb szamóca szüret. Ne vigyük be télire, kint a balkonon át fog telelni. A pangó víztől óvjuk a töveket. Kora tavasszal a megbarnult leveleket és az indákat is vágjuk vissza és csak 3-4 levelet hagyjunk rajta.

A szamóca igényli a fényt, a leginkább a hosszabb ideig napsütötte balkonokat szereti. A talaja mindig legyen nedves, de ne álljon vízben, mert a betegségek kórokozói itt megtelepszene. A szamóca szemek május végétől szedhetőek és ha már nem terem, akkor nincs vele semmi tennivalónk, egészen a következő tavaszig.

A szamóca nem tartható el sokáig, frissen fogyasszuk vagy ha termett annyit, akkor befőzhetjük, vagy mosás után betehetjük a mélyhűtőbe téli csemegének egy műanyag dobozba.

Bazsalikom, a kivétel

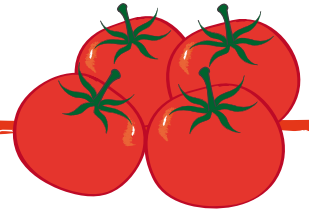

A bazsalikom olyan fűszernövény, amit magról szokás vetni. A bazsalikom elvileg a lakásban áttelel, de ha nincs elég napos ablakunk vagy napsütötte helyünk, akkor nem érdemes próbálkozni. A tél túl hosszú, hogy a bazsalikom minden megpróbáltatás nélkül átvészelve. Inkább vessük el tavasszal, neveljünk jó erős növényt, tegyük szép napsütötte helyre, hogy elég sok és nagy levelet hozzon, amit el tudunk tenni télire. A bazsalikom nagyon melegigényes növény, 20 fok kell a csírázásához és fény. Amikor vetjük, legyen meleg a föld és az idő is, a gyors fejlődéshez. A helyrevetést ajánlatos májusban elkezdni, de akkor is tartsuk bent a földet a lakásban vagy fedjük le csírázásig valamilyen fényáteresztő, átlátszó fedővel. A bazsalikommagot csak szórjuk el a földfelszín tetejére egy Vetési naptár szerinti levél napon. Ne takarjuk be földdel a magokat, csak nyomkodjuk be egy kicsit mélyebbre, mert fényre csírázik. Amint kibújnak a bazsalikomok, kezdjük el egyelni, mert ha túl sűrű, akkor egymást akadályozzák a fejlődésben. Május végén, június elején már a nagyobb növényeket ki lehet tenni egy napos helyre.

A bazsalikom akkor fog igazán sokat „teremni”, ha nem csak a leveleket csipkedjük le, hanem a hajtásokkal együtt levágjuk azokat. Így még több hajtást fog hozni, még több levéllel.

A fűszernövények téli raktározásáról az [Egész évben ökotermék](#) c. kiadványunkban olvashat.

ÖSSZEFOGLALÓ

Vetés: március, palántázni, termés nap

Csírázás: 10-14 nap, 18-20 °C

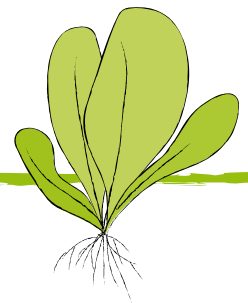
Kihelyezés: kiültetésnél ne csak a gyökeret tegyük a föld alá, hanem a szárból is dugjunk el pár cm-t. Bazsalikkal a növénytársítás szerint jól összeillenek és az igényeik is megegyeznek.

Vetés: március, palántázni, termés nap

Csírázás: 8-12 nap, 18-20 °C

Kihelyezés: májusban, a fagyos szentek után ültessük őket végleges helyükre, csak a fejlett, fehér gyökerű palántákat ültessük ki és neveljük tovább.

Vetés: március, helybe, levél nap

Csírázás: 3-15 nap, 5-15 °C

Kihelyezés: palántázni is lehet, így előbb el tudjuk vetni és a lakásban nevelni a palántákat. Helyre is vethetjük, mert elég jól tűri a hidegebb időt is.

Vetés: március, helybe, levél nap

Csírázás: 15-20 nap, 5-15 °C

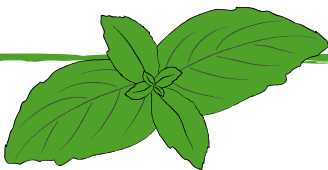
Kihelyezés: kint lehet tartani már a fagyok után, de ha palántát nevelünk belőle hamarabb kapunk erős növényeket. Kelése elhúzódhat hetekig.

Vetés: március, helybe, virág/termés

Csírázás: 10-14 nap, 8-10 °C

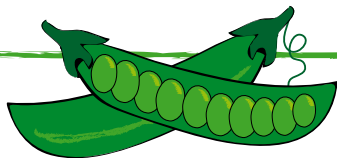
Kihelyezés: a körömvirág virág(zat)át folyamatosan szedjük, így több virágot hoz a növény.

Vetés: május, helybe, levél

Csírázás: 5-10 nap, 18-20 °C

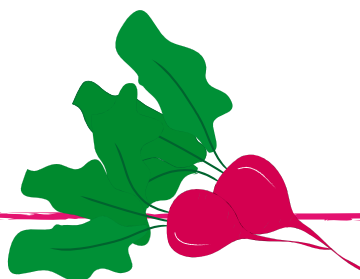
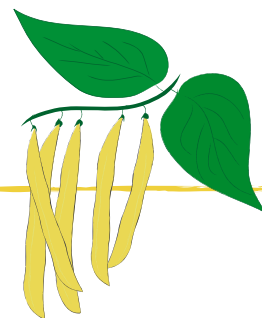
Kihelyezés: amikor a kis bazsalikomok kikeltek, egyeljük, hogy jobban fejlődjenek. A kifejlett növényről ne csak a leveleket csipkedjük le, hanem vágjuk le a levélszárat, így többet hajt majd.

Vetés: március-április, helybe, termés nap

Csírázás: 5-15 nap, 8-10 °C

Kihelyezés: a borsó jól tűri a hideget, kora tavasszal el lehet vetni, de április közepe után már ne vessünk borsót, mert a meleg időt nem szívleli.

Vetés: április vége, helybe, termés nap

Csírázás: 5-15 nap, 10-15 °C

Kihelyezés: sorba és „fészekbe” is szokás vetni, melegigényes.

Csírázás: 5-15 nap, 8-10 °C

Kihelyezés: a borsóval együtt, kora tavasszal el lehet vetni és rövid idő alatt már hónapos retket lehet szedni.

Vetés: március, helybe, gyökér nap

Vetés: március vagy július, helybe, levél nap

Csírázás: 3-10 nap, 8-15 °C

Kihelyezés: vethetjük a bab, borsó után júliustól így késő őszi spenótot kapunk. Az újjeländi spenót elszórja a magjait és a földben áttelel, majd tavasszal kihajt.

Vetés: március vagy július, helybe, levél nap

Csírázás: 10-14 nap, 8-15 °C

Kihelyezés: a sóskát is lehet másodvetésben, júliusban vetni. A sóska évelő növény, nem kell minden évben újravetni.

Vetés: augusztus, töveket ültetünk, termés nap

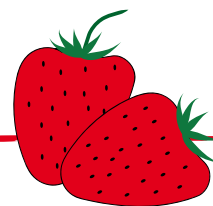
Kihelyezés: a szamóca évelő és a legegyszerűbb augusztusban telepíteni a töveket. A növénytársítások szerint a spenóttal és a babbal is jól összeférnek, a telepítést követő évben a növények kerülhetnek egymás mellé a balkonon.

Vetés: április eleje, helybe, levél nap

Csírázás: 15-20 nap, 5-15 °C

Kihelyezés: évelő, a bab és a borsó mellé ne tegyük, mert nem kedvelik egymás közelségét. Szépen virágozik.

Magyar Biokultúra Szövetség

Elérhetőség:

1132 Budapest,

Visegrádi u. 53. III/1.

(28-as kapucsengő)

06-1/214-7005

www.biokultura.org

biokultura@biokultura.org

Biokultúra e-book sorozat 4. rész

Írta:

Szlovicsák Katalin

Design elemek, rajzolta:

Balogh Lilla

Lektorálta:

Czeller Gábor

Roszík Péter

Gelencsér Margit

Balogh Lilla

Szerkesztette:

Szlovicsák Katalin

2016

A kiadvány a Magyar Biokultúra Szövetség tulajdona, melyben szeretnénk minden kérdésre megfelelő és érthető választ adni, hogy jobban megérthessük az ökológiai gazdálkodást és az ökotermékek előállításának módszereit. A kiadvány sokszorosítása, másolása, online közzététele csak a Magyar Biokultúra Szövetség engedélyével történhet, az engedély nélküli sokszorosítás jogi következményeket von maga után.
